

ARKTISK STADSBYGD MED PLATS FÖR VÅRFLODEN

2018-12-17

Av: Urbio

Hur planerar man för ett varmare klimat? Urbio och Warm in the Winter har tillsammans forskat på hur utvecklingsprojekt i Gällivare kan ske med naturen i fokus.

Den globala uppvärmningen får konsekvenser för livet i våra städer. I Sverige kommer vi uppleva allt mildare vintrar med mer nederbörd, och somrar med fler extremregn och värmeböljor. Störst blir konsekvenserna av klimatförändringarna i landets norra delar. Här kommer exempelvis avsmältningen allt mer koncentrerat och tidigare på säsongen, vilket leder till allt högre vårflöden i vattendragen. På vilka sätt påverkas då stadsplaneringen i de norrländska städerna? Går det att bygga i översvämningsdrabbade landskap och vad krävs för att åstadkomma en mer robust stadsbyggnad?

På naturens premisser

Arkitektkontoret Warm in the Winter har tillsammans med landskapsarkitektkontoret Urbio genomfört arkitekturforskningsprojektet *Strandnära byggande i kallt klimat*, finansierat av Naturvårdsverket med medel för Stadsinnovationer. Frågan vi vill besvara är hur en stadsutbyggnad av Gällivare västerut i området Vassara-Sandviken i möjligaste mån kan ske på naturens premisser och detta i ett arktiskt klimat stadd i förändring.

Det aktuella området ligger strax väster om Gällivares stadskärna, på andra sidan järnvägen och består av låglänta skogsmarker längs Vassaraträsket. Här finns också Gällivares mest älskade badplats: Sandviken. Landskapet här, med skog, sjö och myrmarker samt den fina utsikten över till Dundret, är något människorna i Gällivare värdesätter högt, enligt medborgardialogerna. Att skapa mer närkontakt med fjällnaturen är därför ett ledmotiv i projektet.

Den övergripande metoden för forskningsprojektet har varit att undersöka hur olika sätt att sätta samman naturbaserade delösningar kan leda till nya helheter. Målet är att låta korsbefrukta olika pragmatiska synsätt för att skapa innovativ arkitektonisk form. För att grunda arbetet i aktuella kunskaper har projektet genomförts i olika samarbeten. Inte minst tjänstepersoner på Gällivare kommun samt olika experter med kunskaper kring medborgardialog, geohydrologi, naturvärdesanalys och växtmaterialstrategier har varit värdefulla för processen.

Naturen blir en del av staden

Projektet behandlar hur bebyggelse, transportmönster och rekreation kan integreras i det arktiska landskapet på sätt som aktiverar naturen till en aktiv komponent i stadsbyggnaden. Det resulterande förslaget är en bebyggelsestruktur som tar utgångspunkt i natursystemen och anpassar sig till landskapets allt mer svängande fluktuationer. Stadsbygden inklusive vägsystemen är därför planerade så att stigande vattennivåer i Vassaraträsket tillåts ta plats i landskapet även efter en exploatering.

Den resulterande stadsplanen visar prov på lösningar med lokal snölagring i samklang med lägen för byggnader och gator och med plats för smältvattnets rörelser. Kring bebyggelseklustren och väggkropparna har landskapet skulpturerats så att vattnet hela tiden kan passera förbi samtidigt som onödiga och dyra ledningssystem för dagvatten har undvikits. För att förbättra vattenkvaliteten i Vassarträsket leds dagvatten till befintliga myrmarker som får funktionen av biofilter samtidigt som tidigare uträtade krongränder återfått sina meanderande bäckformer.

Friluftsliv- och uteliv

Precis som de sociala aspekterna har optimerats i husarkitekturen, har också rekreationsvärdena för det rörliga friluftslivet i landskapet förstärkts. Olika årstidberoende sätt att röra sig längs stränder och över myrmarker har tillgodosetts med arktiskt anpassad infrastruktur. Programmerade mötesnoder på temat uteliv har placerats ut i strategiska lägen som ger anledningar för folk att ge sig ut. Slutligen har upplevelsevärdena under den korta sommarperioden stärkts genom innovativ vegetationsanvändning på tillkommande vägslänter och upphöjda bebyggelsebankar.

Forskarvärlden menar att konsekvenserna av den globala uppvärmningen nu på allvar tagit fart på vår planet och att vi som civilisation har mindre än två decennier på oss att stoppa de skenande förloppen. Med hjälp av insikterna från arkitekturforskningsprojektet *Strandnära byggande i kallt klimat* kan vi förhoppningsvis snabbare hitta rätt kombinationer av naturbaserade lösningar för den allt mer påtagliga klimatproblematiken i våra städer – inte minst i landets norra delar.